

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

WOENSDAG 25 JANUARIJ.

Dit blad verschijnt te Amsterdam, vastelijk behalve des Zondags. Het abonnemant voor 3 maanden is 5.00; voor de buitensteden franko b. p. 6.00.

Advertentien van 'Zes' regels en daar beneden worden tegen 100 geplaatst, meer dan 'Zes' regels tegen 15 cents, de regel. Voor alle advertentien worden bovendien 85 cents zegelgeld betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 24 Januarij.

Het groote gevaar dat op den huidigen dag de vrijheid van een groot aantal provincie en volk bedreigt, is de onzettelende centralisatie-geest der regering. De staatsmagt wil alles reglementeeren, wil in alles de hand hebben. De burgers gaan en staan overal tusschen een gebod en een verbod. Om van de vrijheid die soms nog daartusschen zou kunnen liggen, gebruik te mogen maken, moet dan ook nog meer dan eens verlot gevraagd worden aan de meer en meer centralisierende staatsmagt. Hierover klagen alom de dagbladen, meer nog de burgers, en dat met alle recht. Een bepaalde zich de bemoeizucht van vele staten slechts bij de piflerlijke daden; maar neen, zij wil zich ook doen gelden en den meester spelen in onze huiselijke betrekkingen, in onze innigste overtuiging; ons geloof, naar haar wil en grill buigen of breken. Aan den staat wordt alle mogelijke recht gegeven op ziel en ligchaam; alle goddelijk recht, alle natuurrecht daarentegen wordt weggecoiffard. Wij zagen het in de 39^e stelling der encykliëk, — en de staat wordt geroemd als de eenige bron en oorsprong van alle regten en als hebbende hij zelf een recht dat geen paal of perk kent.

Al wie nog eens besef breeft van eigen waarde; of dieker van individueel bestaan, den eenig begrip van menschelijke vrijheid, voorzeker zal, elke Nederlander, verwerpt zulke stelling van dwingelandij. Ook de encykliëk verwerpt die stelling welke de 39^e is, de eerste van de 51 waarvoor wij heden bijna allen lankloos spreken, de welke daarin de heilige verheerlijking aan de hedendaagse beschavingen aan den modernen vooruitgang in de burgerlijke maatschappij in zich zelf als ook in hare betrekking tot de Kerk.

Daar bestaat dus geen recht, tenzij het door den staat wordt vergund, en het staatsofferst tot alles. Waar de staat welkom is, alom het kind, het welk met eenig merkbaar labeur geboren werd, en hem bijgevoeg geen dienst kan doen; moest gewoerd worden, was de staat in zijn recht. Dat gebeurde in het oude Griekenland, en nog dezer dagen opperde de beruchte spreker van het kongres te Gent de bedenking, of het niet beter ware al die allondigen te doen verdwijnen, die soms zoo veel behoeften hebben als drie gezonde menschen, en toch niets bijbrengen tot de welvaart en de genietingen van anderen. Welk Nederlander had ooit vermoed, dat zoo iets kon gedacht en geschreven worden in het midden der beschaving van onze tijd! En toch al die het algemeen bezinsel, door de encykliëk verworpen, aanneemt, heeft geen recht om zich tegen een wet te verzetten, die aan de bedenking dezer geëmancipeerde konink zou beantwoorden.

Deze veroordeeling van den Paus begint dus der menschent recht en vrijheid; maar wie de vrijheid van burger en volk vernietigde; het was Montesquieu, onlangs door de Persigny geroemd als een der beide grondleggers van het hedendaagse liberalisme, toen hij schreef: *La loi est toujours juste, toujours il faut obéir.*

Wat nu nog toe had men geteend, dat alle menschen, tot geestelike stof bestaande, niet alleen aan de wetten geener stoffelijke orde, maar ook aan de wetten zener onstoffelijke, eener geestelijke, zedelijke orde onderworpen waren; alle Katholieken hadden gemeend dat het geestelijke magt door Christus gegeven werd; niet aan Herodes, noch aan Pilatus, noch aan Keizer Nero, maar aan Petrus, het geestelijk opperhoofd der Kerk, het alle kerkelijke magt bevestigd.

Maar misschien zij, die het volk onder alle opzichten aan de koning willen overgeven en zeggen dat die koning en de vorst met onder die regtsmagt staan; zij staan er zelfs boven en in vraagstukken zelfs over het kerkelijk regtsmagt is geen andere omstandigheid der wij de verstaan des vorsten (stelling 54) als de omringing ontsaakt tusschen de wetten der beide koningen, want komt al te vroeg en niet van de prioren overruimd naar de staatsmagt toe (stelling 22).

De nederlandsche ouders hebben wellicht gemerkt, dat zij met woordelijk zijn voor hunne kinderen, dat zij

ook moesten zorgen voor opvoeding en onderwijs, en niet met onverschilligheid aan anderen konden overlaten, hunne kinderen naar het wilschijn te voeden met slopende of vergifige spijzen; en naar den geest en de ziel met een leer, die Christus als God aanbidt of loochent en bespot, met eene leer, die zegt dat het kind zijne ouders moet eeren, of dat het hunner niet behoeft te gedenken; maar ziet, een der moderne beginselen (stelling 47) wil dat er niets beters kan gedaan worden dan het onderwijs der kinderen geheel te onderwerpen aan het burgerlijk en politiek gezag, al naar mate het der staatsmagt zal behagen en de algemeene opinie van den dag zulks medebrengt; aan geen ander gezag, hoegenaamd, dan aan het burgerlijk gezag mag het minste recht toegekend worden zich in te laten met de regeling der scholen, met het bestuur der studien, met het toekennen van graden, met de keuze of de goedkeuring der onderwijzers.

Napoleon vindt nu goed, twee professoren te benoemen. De een schrijft en leert in zijn boeken, dat de mensch niets dan een dier, dan een beest is; de ander dat Christus niet meer God is dan Napoleon; en met dat alles mag niemand eenige bezorgdheid hebben en alles in *erantium placito* aan het welbehagen der regerende overlaten; wij zijn al in volslagen heidensehe tirannie, toen het gold, *quidquid principi placuit, legis habet vigorem*, al wat den vorst belieft, moet het volk doen.

Vindt de centralisatie leden goed dat er professoren benoemd worden, die verkondigen dat de Kerk geene bezittingen mag hebben, dan stelt zij zulke professoren aan, en natuurlijk, wat juist het doel is, zij annexeert zich al de goederen, en inkomsten, van geestelijke vereenigingen, kollegiale kerken enz. (Stell. 53). Vindt de centralisatie morgen goed aan uwe kinderen te laten leeren, dat alles God is, dan moet de burger, de vader daar vrede mede hebben; vindt de centralisatie overmorgen goed uwe kinderen te laten leeren, dat er geen God, geen gezag, geen zedeleer bestaat, dan moet gij ook alweer daarmee genoegen nemen. Ware Proudhon in Frankrijk tot president der republiek gekozen, in plaats van Lpdewijk Napoleon; hij zou welligt overal hebben doen leeren, wat hij zelf met zoo veel ijver volhield, dat eigendom diefstal is, en wee dan al die bezit, ten schade zelfs van het episcopie en ander straatgepeupel. Niet alleen dat het burgerlijk gezag de schoolleeraars en het schoolonderwijs naar wil en grill aan het volk opdringt, zelfs, valt de manier, de methode van leeren, ook in de eigen seminariën der geestelijken, onder het gezag, van het burgerlijk bestuur. (Stell. 46.)

Dat zich niemand zal kunnen onttrekken aan die almacht van den staat, dan zullen de bestrijders der Encykliëk wel voor zorgen. Zij zijn nu al druk aan het werk, vrijzinnigen als zij zijn, om het gedwongen schoolgaan tot wet te verheffen. Zelfs was de *Stutt. Courant* op 3 Jan. j. van oordeel dat „Frankrijk nimmer op waardiger wijze kon antwoorden op dien zandbrief, waarbij alle moderne begrippen worden verdonkerd, dan door verplicht lager onderwijs in te stellen.” In Frankrijk zelfs doet men reeds voorstellen om den burger b. v. eene boete van 100 fr. te doen betalen, als hij zijn kind niet ten propi wil werpen aan het onderwijs der regering, der centralisatie.

Niemand dan het burgerlijk gezag mag, volgens de stelling 45, zich daarin mengen. Maar wat het geestelijk gezag en de zaken der godsdienst aangaat; daarvan mag de staat zich yet mengen; zelfs over datgene, wat de geestelijke magt zou uitschrijven tot vervulling van heten pligt, tot leidraad, des geestes en van den heiligen geest, nu wil hij voegen bij die geestelijke magt, al het burgerlijk gezag oordeel vallen. In Baden heeft zulks dezer dagen al plaats gehad. Bisschop, geestelijken en gebedigen hebben geprotesteerd tegen de godsdienstige schoolaanwijzing, nu wordt het stem bedienen der Kerk zijne onderhoorige geloovigen der Kerk te waarschuwen, en omdat hij zou gezegd hebben dat de nieuwe schoolwet door de vijanden der Kerk was ingesteld, waaromtrent overigens niemand eenige wet heeft, wordt hij veroordeeld tot vijf weken dwangarbeid. In Nederland neemt ieder

een dat het hem vrijstaat al dan niet lid te willen zijn van eene schoolkommissie. In Baden, dat toebestemd van moderne begrippen, zijn er reeds velen niet eene boete van 30 gulden gestraft, om dat zij weigerden lid te worden van de schoolkommissie, door het goevernement op de leest gezet. Nog verder gaat de centralisatie en de tirantie, waaraan de encykliëk den oorlog verklaart. Volgens de beginselen „van den tegenwoordigen vooruitgang,“ komt, stelling 41, magt op godsdienstzaken toe aan het burgerlijk bewind, al wordt het door een *ongeloovige* b. v. den grooten Turk, gevoerd; „zonder verlof en toestemming van het staatsbestuur, b. v. van den Sultan, van Viktor Emmanuel of Alexander II mag de kerkelijke magt haar gezag niet uitoefenen” (stelling 20); aan de burgerlijke magt komt het toe te bepalen welke regten der Kerk behooren, en niet alleen dat, maar het komt ook aan de burgerlijke magt toe te bepalen „welke de grenzen zijn waar binnen de Kerk die regten kan toepassen (stelling 21).” Als de Paus van Rome aan de Katholieken van Frankrijk „eenige gunsten toestaat,” b. v. een afaat, dan is die afaat pul en van geener waarde, als het goevernement van Napoleon dien afaat niet gevraagd heeft. Ten andere is het niet geoorloofd aan de bisschoppen enig geloofspunt, eenige afaat of wat ook begrepen in „de apostolische brieven bekend te maken, zonder vergunning van het goevernement,” stell. 23.

Is dat niet alle godsdienst tot een politiek werktuig in de handen van den staat maken? Is dat niet alle geloofsleer soms van een ongelovige afaat niet maken? Is dat niet alle tucht en zedeleer onderwerpen hem die vaak een losbandige wellusteling is? Is dat niet alle geweten werpen onder de knie van al wie aan het staatsroer zit?

Het spreekt van zelf dat zoo iets in lijnrechte tegenpraak is met onze grondwet, die in art. 170 verklaart dat „de tusschenkomst der Regering niet vereischt wordt bij de briefwisseling met de hoofden der onderscheiden kerkgenootschappen.” Volgens onze grondwet is er geen vergunning, geen verlof, geen toestemming noodig, behoudens verantwoordelijkheid volgens de wet, voor de afkondiging van kerkelijke voordrachten.

Dat alles nogtans is den slaafsch dienars van den afgod der centralisatie nog niet genoeg. Het is hui niet genoeg te beletten, wat onze grondwet uitdrukkelijk eerbiedigt; dat „de geloovigen en de bisschoppen en de Paus met elkander gemeenschap houden,“ stelling 49 — zij vorderen ook nog voor de centralisatie het recht om de bisschoppen voor te stellen en deze te dwingen om het bisdom te bestieren; al heeft de Paus nog geene magt, geene instelling gegeven. Zij eischen ook nog het recht om bisschoppen te ontzetten van hunne herderlijks bediening; ook nog het recht om bisdommen op te rigten en bisschoppen aan te stellen, zonder verplicht te zijn daarin aan den Paus te gehoorzamen. Na zal het toch ook wel het hooger stil bereikt hebben! De vurigste aanblijder der centralisatie moet nu wel meer dan tevreden zijn. Och neen, ook dat is nog niet genoeg.

Er is niets zoo heilig in de godsdienst, niets onschendbaar voor het geweten, niets zoo vreesbaar als den wil des menschen verheven, of het moedeloosig den voet van de staatsalmagt. Hoort de *Stutt. Courant* die zeker weer in naam van den hedendaagse vooruitgang, naar de grootste centralisatie leidt van alle mogelijke magt in de hand van een heidensehe dwingeland; die *imperator et papa* Maximus, Keizer en levens-koningbrester, die de overheid, voor de burgerlijke magt het recht heeft, om voorschriften te kondigen uitvaardigen, die in het bedienen den II Sakramenten moeten nagegaan worden. Niet alleen de bedienaar van Gods sacramenten, maar ook alle geloovige, die ze onschuldig, zal de gesteltens te waarin hij moet zijn om tot de II Sakramenten te naderen, moeten regelen, dat het reglement, dat het burgerlijke magt bevestigt hem voor te schrijven. En aan al de wettingen, die de brutaalste centralisatie in de hand werken, sijn die Nederlands dagbladen hun zegel gezet. De kerkmoedige veroordeeling van zulke staatsmagt.

... zij bij het vrijzinnige en godsdienstige nederlandsche doen voortgaan als eene daad, die te betreuren is, als eene oorlogsverklaring aan onze beschaving en onzen vooruitgang!

Nog hebben wij al de punten, al de stellingen niet aangewezen, die, elken burger afzonderlijk, zoo mogelijk naar ziel en ligchaam, overlevert aan den bozen geest der centralisatie, die aanneemt wat hem de door den Paus veroordeelde stellingen aanbieden. Want, burger, ook uw huwelijk zal door het gouvernement geregeld worden. Den 8e §, van stelling 65 tot 75, daarover handelende, behoeven wij niet na te gaan. Al die stellingen bespreken het huwelijk onder een opzicht, dat Nederlands burgerlijk wetboek art. 83 uitsluit. Alleen zekt stelling 68, dat de beletsels moeten opgeheven worden, die de Kerk bepaald heeft, en zelfs ten deele in ons B. Wetb. art. 87 en 88 insgelijks bepaald zijn; alleen wordt dus aan het centralizeerend gouvernement alweer meer regtsmagt ten spijt van God en de natuur, ook op dit huwelijks gebied toegezegd. Doch niet alleen uw huwelijk, burger, kan door de centralisatie voor nietig en van geen waarde worden verklaard, niet alleen komt het den staat toe nieuwe beletsels uit te schrijven, ook zelfs uwe verloving is „eene zaak, die uit haar natuur tot de regtsmagt van de centralisatie behoort.” Zelfs aan God moogt gij u door geen plechtige gelofte verbinden dan met verlot van het gouvernement. En dat stelt de kroon op de almacht van den staat, dat kenschets de rigting die zich in deze stellingen — „de moderne begrippen” zeggen onze dagbladen — uitsprekt, en ons ketent in het dwangareel der centralisatie. Wij rezumeeren alle deze „moderne begrippen” in deze onze stelling: voortaan zal niemand meer zijn hulde kunnen brengen aan God, zonder eerst verlot gevraagd te hebben aan een tiran.

De prijzen van het Vee, besteed ter markt van gisteren, waren als volgt: Runderen, wegende 650 ₧, 1ste kwal. f 200, 2de kwal. f 180; idem weg. 600 ₧ 1ste kwal. f 190, 2de kwal. f 170; idem weg. 550 ₧ 1ste kwal. f 180, 2de kwal. f 160. Melk- en Kalkkoeijen f — à f —. Schapen f 20 à 28. Varkens 42 à 46 Ct. per Ned. ₧.

Met Zijner Majesteits goedkeuring is door den Nederlandschen konsul-generaal te Mexiko tot zijnen vice-konsul te Tampico benoemd de heer Viktor Garcia.

Z. M. heeft benoemd tot lid van het k. College van regenten over het huis van arrest te Heerenveen, mr. J. J. Schotborg en Simon.

De telegraaf meldt heden het volgende:

PARIJS, 24 Jan. De *Moniteur* deelt het volgende mede: „De hertog van Belluna heeft aan den Keizer een brief geschreven, en gemeend dit stuk te moeten openbaar maken. Hij beklagt zich daarin over het besluit hij op non-activiteit is gesteld.

MARSEILLE, 24 Jan. Over Toulon zijn bijzonderheden bekend geworden betreffende den brand van het admiraalship *Bombay* ter reede van Montevideo op 15 Dec. jl. Ondanks de hulp van alle scheepsdivisiën, inzonderheid der engelsche en fransche, is het schip gesprongen ten gevolge van eene buskruit-ontploffing; 93 menschen hebben bij deze ramp het leven verloren.

WEENEN, 23 Jan. In de zitting der Tweede Kamer van den Rijsraad op heden, is het voorstel om het verzoek van Langiewicz, strekkende tot vrijlating, met dringende aanbeveling aan de regering te verzenden, met nagenoeg algemeene stemmen aangenomen. Op het voorstel van den heer Muhlfeld, om het verzoek tot in vrijheid stelling tot alle geïnterneerde Polen uit te strekken, gaf de minister van Politie ten antwoord, dat het ontslag der geïnterneerden bij de regering reeds een besloten zaak was, en het nog maar alleen op de geldkwestie aankwam.

TRIEST, 23 Jan. Bij keizerlijk besluit van 20 dezer is de stedelijke raad alhier ontbonden.

TURIJN, 23 Jan. De beraadslaging over den uitslag van het onderzoek, ingesteld naar de gebeurtenissen in September jl. in de hoofdstad. — De heer Ricasoli beveelt eendracht aan en zegt dat men zich moet onderwerpen aan de openbare meening. De geschiedenis leert hoe gevaarlijk het is een discussie over zulke feiten uit te lokken. Hij formuleert een voorstel, waarin gezegd wordt: De Kamer, overwegende dat de opofferingen van Turijn ten behoeve van Italië, en het gedrag dier stad tijdens de discussie over de verplaatsing van den zetel der regering voldoende zijn om alle vermoeden aan municipaliteiten te doen verdwijnen; dank betuigende aan de commissie die met het onderzoek was belast, — gaat over tot de orde van den dag.

De hi. Commissie heeft aan oordeel dat, bij het verslag der commissie niet wordt een onderwerp van beraadslaging, de Kamer dan toch akte behoort te nemen van de konklusie van het rapport. Hij doet een daarop strekkend voorstel. — Te h. Moedini, Crispi en Brof-

teris verlaten, discussie en het nemen van een besluit. De ministers van Binnenlandsche Zaken en van Buitenlandsche Zaken ondersteunen het voorstel Ricasoli, die indofdelijke omvraag aangenomen wordt met 140 tegen 67 stemmen; 13 leden hebben zich buiten stemming gehouden.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 22 Januarij. De bisschop van A... heeft zijn herderlijke onderwijzing publiek gemaakt. Hij deelt die onderwijzing aan den minister mede, en doet haar vergezeld gaan van een brief, waarin hij zegt dat hij geenzins zoo lang gewacht heeft om zich bij zijne ambtgenooten aan te sluiten, omdat hij niet in hunne gevoelens deelde. Hij wilde eerst zijn protest door een herderlijke onderwijzing doen voorafgaan, om alle misverstand te voorkomen, wat bij zulke omstandigheden niet zelden plaats heeft. Die onderwijzing, waarin de kwestie in haar geheel behandeld wordt, zendt hij den minister, zij zal hem toonen hoe gestreng de pligten der bisschoppen in betrekking tot deze zaak zijn.

De bisschop doet vervolgens opmerken dat de encykliëk zich veeleer tot regten dan tot feiten bepaalt, dat wil zeggen, zich bezig houdt met de ware beginselen in betrekking tot de geopenbaarde waarheid. Hij wijst er met nadruk op dat alles zich in de encykliëk tot de leer, tot het dogma bepaalt. Dat dogma is geen eenvoudig gevoelen, dat men naar welgevallen kan aannemen of verlaten. Het is de goddelijke waarheid; oppermagtig, eeuwig, onveranderlijk als God. Bijgevolg van den eenvoudigen geloovige te vorderen om haar tegen te spreken, en aan de pastoors op te leggen haar te verbergen, dit was het onmogelijke vorderen, daar dit niets anders zou zijn dan het eeuwig heil prijs geven of loslaten. Een gouvernement dat zich op dien weg bewoog, stelde zich bloot aan het ongelukkige alternatief van te vervolgen of terug te moeten treden.

De bisschop bespreekt wijders den voorrang en onfeilbaarheid des Pausen, stipt daarbij in het voorbijgaan de Verklaring van 1682 aan, en zegt, dat men zich zeer bedriegt, wanneer men verwacht dat uit het konflikt verdeeldheid onder de bisschoppen zal ontstaan. Niemand van hen zal de encykliëk aan zijne geestelijkheid en onderhoorige geloovigen onthouden. Ook hij heeft tot de publiekmaking het voornemen; ofschoon daaromtrent van de regering een verbod is uitgegaan. Het doet hem leed den minister te moeten opmerken dat het gouvernement niets dan moeilijkheden ontmoeten zal; dit was het eenige voordeel wat zij bij dien maatregel behalen zal. Men had de zaak haar gewonen loop moeten laten, en de kanonieke afkondiging niet moeten beletten. Het ministerie had dan in een vertrouwelijk schrijven de bisschoppen kunnen verzoeken, te waken dat aan 's Pausen woorden geen uitlegging gegeven werd, die tot agitatie aanleiding kon geven.

— Volgens een berigt van het *Journal de Bruxelles* zal ook de aartsbisschop van Parijs, mgr. Darboy, van wien de liberalen groote verwachting hadden, zich openlijk over de encykliëk verklaren, en een betoog leveren dat die geenzins tegen de beginselen der fransche staatshuishouding aandruischt.

— Het *Journal des Villes et Campagnes* deelt den brief van den bisschop van Mende mede, waarin deze bij den minister protesteert tegen diens circulaire.

— Het dagblad *l'Union* deelt de inleiding mede van het vlugschrift, dat Mgr Dupanloup, bisschop van Orleans, uitgeeft, onder den titel: „overeenkomst van den 15^{den} September en encykliëk van den 8sten December.” Hij schijnt het af te keuren, dat eenige bisschoppen, ten spijt van het verbod van het gouvernement, de encykliëk hebben afgekondigd, ofschoon hem zulks niet verwondert, dewijl zij te gelijker tijd én het pauselijk woord én hun eigen waardigheid hadden te verdedigen. Hij van zijne zijde vereenigt zich met de bisschoppen, die met alle kracht tegen het hun gegeven verbod om de encykliëk met de daaraan toegevoegde tafel van dwalingen af te kondigen, geprotesteerd hebben, en zegt dat, dewijl de regering hun verbiedt als bisschop te handelen, hij gebruikt maakt van zijn regt om door middel der pers openlijk als fransch burger te spreken. Hij voegt de overeenkomst van den 15^{den} September en de encykliëk bij elkander, niet omdat de encykliëk een gevolg is van de overeenkomst; hij getuigt te weten dat de encykliëk op zich zelve staat, en niets anders bedoelt dan de dwalingen van onzen tijd te veroordeelen. Maar hij spreekt van beide te gelijker tijd, omdat de encykliëk gebruikt wordt om de overeenkomst te doen vergeten. Die overeenkomst mag niet vergeten worden, en hoe meer men die op den achtergrond wil schuiven, hoe meer noodzakelijk het is daarop de aandacht te vestigen. Hij wijst op het feit, hoe het fransch government volstrekt geen opheldering heeft gegeven omtrent de overeenkomst van den 15^{den} September en de verklaring van de encykliëk slechts gedoogt van het concilie

der dagbladschrijvers. Hij wil derhalve vragen omtrent de overeenkomst, en antwoorden geven om de encykliëk.

— Uit een goede bron wordt verzekerd, dat alle bisschoppen hun protest aan den minister hebben gezonden. Er ontbreken nog slechts de antwoorden elf prelatten. Het blijkt uit alle bladen, dat deze stemmigheid van het episkopaat in de hoogste mate verwondering verwekt, en in sommige hooge kringen verbazing en spijt wordt aangezien.

— De *Pensamento*, een spaansch blad, bevat berigt dat de aartsbisschoppen en bisschoppen van Iledo, Saragosso, Barcelona, Eunea, Vittoria, Zamora Pampeluna en Valladolid bereids de pauselijke encykliëk afgekondigd hebben. Wat sommige bladen hebben meld, van oneensgezindheid die ter zake van de encykliëk in het ministerie zou zijn ontstaan, wordt de *Correspondencia* als geheel bezijden de waarheid gegeven.

— De *Gazette du Midi* berigt dat de H. Vader de oversten der Rekollletten en Karmelieten op D... koningen ten antwoord gaf, toen zij den H. Vader dank betuigden voor de dekretten tot kanonizatie der martelaars van Gorkum en van Maria de Angelis, de Allerhoogste aan het tegenwoordig tijdvak deze verheerlijking der nederlandsche martelaren had voorhouden, ten einde aan onze eeuw van onverschilligheid of verachting van het geopenbaarde geloof, welke het diepst materialismus vervallen is, te toonen dat traditie van het martelaarschap zich in de Kerk van J. C. niet verliest, en dat er altijd menschen bereid zijn voor dat geloof hun bloed te vergieten, en een Oppergezag altijd gereed hun te verheerlijken.

— Men verneemt dat eene brochure van Proudhon het licht zal zien over de kwesties van den dag. Keurvoor zijn dood heeft hij er nog de revizie van gelezen.

ENGELAND.

LONDEN, 22 Jan. De toestand van den hoog verkeerden kardinaal Wiseman boezemt de gansche katholieke bevolking groote bezorgdheid in. Vóór acht dagen werden hem bereids de H. Sakramenten der stervende toegediend. Sedert Dingsdag bestaat echter, volgens de verklaringen der geneesheeren, geen gevaar meer. Men twijfelt er intusschen aan dat de prelaat geheel zal herstellen. In Junij van dit jaar is het 26 jaren dat hij de bisschoppelijke wijding ontving.

DUITSCHLAND.

WEENEN, 12 Jan. Het *Diöcesan Blatt* van het aartsbisdom deelt voorloopig de encykliëk en den syllabus mede. Men verzekert dat de kardinaal von Rauscher eerstdaags een mandement betrekkelijk die encykliëk zal uitvaardigen. Men is zeer gespannen op het mandement van den kardinaal, wiens geschriften zich kenmerken door een diepen geest en schoonen stijl.

— Uit Spalatro in Dalmatie is het treurig berigt ontvangen dat Mgr Pini, bisschop van dat diocees, op den 10^{den} dezer overleden is. De prelaat had een hoogen ouderdom bereikt.

— De *Presse* verhaalt dat te Kowno de israëlitische bevolking een bank van leening heeft opgericht, die zich van alle andere inrigtingen van dien aard daardoor onderscheidt, dat men van den leener slechts zijn woord van eer als pand vordert. Sedert de vestiging der associatie kan men geen feit aangeven waarbij een debiteur aan zijne verbindtenissen had onttrokken.

BERLIJN, 22 Jan. Heden heeft in het paleis des Konings het jaarlijksche kroonings- en ordefeest plaats gehad. Het feest en de godsdienstoefening werd bijgewoond door de geheele koninklijke familie, alsmede door degenen die sedert het laatste feest ridderorden of eereeteekenen ontvangen hadden. Niet minder dan 409 personen zijn met ridderorden en 290 met het „algemeene eereteken” begiftigd.

— Dingsdag houdt het Huis van Afgevaardigden eene zitting, om over het adres te beraadslagen. Het voorstel der verslaggevers strekt om het huis tot verworping der voorstellen van de afgevaardigden Reichensperger en Wagener te doen besluiten. Op denzelfden dag zijn de beraadslagingen over het adres in het Heerenhuis vastgesteld, maar men gelooft dat het die tot Woensdag zal uitstellen, om aan de ministers gelegenheid te geven in de beide Huizen deel aan de beraadslagingen te nemen.

— Den 14^{den} dezer maand werd te Goldap in Oost-Pruisen in eene schuur een groote voorraad wapens en oorlogsbenodigdheden ontdekt. Die voorwerpen waren in den grond begraven, en schenen daar langen tijd gelegen te hebben.

— Naar men verneemt heeft de regering een voorstel ontvangen van het kabinet van Weenen, betreffende het zeer aanmerkelijk overschot dat de administratie der beide hertogdommen heeft opgeleverd. Oostenrijk verlangt dat die gelden bij de hampurger bank zullen worden gedeponeed.

— Uit Hannover wordt gemeld, dat de regering met die van Nederland eene overeenkomst heeft getroffen.

(5172) Heden overleed ten onzen huize, voorzien van de laatste H. Sacramenten, onze geliefte Zuster en Behuwdzuster, Mevrouw **GEERTRUIDA MARIA VAN GENT**, in den ouderdom van vier en veertig jaren.
 BOXMEER, D. F. J. H. SORMANI.
 den 15 Januarij 1865. E. M. SORMANI-VAN GENT.
 Uit aller naam.

(5181) Den 21 Januarij 1865 overleed te Luik, onze waarde Zuster en Behuwdzuster, Jonkvrouwe **CORNELIE CHARLOTTE ADELE VAN BOMMEL**, Religieuse van de Congregatie van het H. Kruis, in den ouderdom van 42 jaren, tijdig voorzien van de Troostmiddelen onzer H. Godsdienst.
 LINDEN, P. E. M. VAN BOMMEL.
 22 Januarij 1865. Uit aller naam.

(5180) Heden overleed tot mijne diepe droefheid, mijne innig geliefde Dochter **ADRIANA MARIA VAN ROESSEL**, in den ouderdom van bijna 54 jaren.
 Weduwe J. VAN ROESSEL.
 TILBURG, 21 Januarij 1865.
Benige en algemeene kennisgeving.

(5182) Wie iets te vorderen heeft van-, verschuldigd is aan of onder zijne berusting heeft (boeken, geschriften of wat dies meer zij), toebehoorende aan de palatschap van wijlen den Zeer Eerwaardigen Heer **JOANNIS CORNELIUS KNOORS**, in leven, Pastoor te 's Gravenhage, wordt verzocht hiervan opgave, betaling of restitutie te doen; ten kantore van den Heer **C. J. SCHIEFBAAN**, Notaris te 's Gravenhage, Herderinne-straat, N° 24, en wel vóór den 1 Februarij e. k. (5182)

(5183) De **Coupons**, vervallende 1° Februarij 1865, ten laste der Parochiekerk van den H. Willibrordus, binnen de vesten, te Amsterdam, zullen betaald worden op Dingsdag 7, 14, 21 en 28 Februarij 1865, van 11 tot 1 ure, ter Kerkekamer van voormelde Parochie.

Hulponderwijzers.

Aan de Openbare School te **Ossendrecht** wordt gevraagd: een **Hulponderwijzer**, op eene jaarwedde van f 300.— Sollicitanten naar deze betrekking, gelieven zich met vrachtfrije brieven, onder overlegging der bij de wet gevorderde bescheiden, voor 15 Maart a. s., aan te melden bij het Gemeentebestuur. (5147)

GENERALE BANK

TER BEVORDERING VAN

LANDBOUW EN OPENBARE WERKEN.

Legale Zetel, gevestigd te Londen.

Administratieve zetel, gevestigd te Brussel.

Leden van het Comité van Administratie voor Nederland:

De Heeren:

- Jhr. Mr. O. R. VAN ANDRINGA DE KEMPENAER, Kamerheer van Z. M. den Koning;
- Jhr. Mr. H. A. M. VAN ASCH VAN WIJCK, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal;
- Mr. P. G. E. H. BARON BIEBERSTEIN ROGALLA ZAWADSKI, Lid der Provinciale Staten van Eimburg;
- Mr. E. J. H. BONNER, Lid van den Raad van State;
- Mr. J. C. DELBECK, grondeigenaar;
- Mr. M. J. HENDRICHS, Lid der firma GEBR. HENDRICHS & Co;
- Jhr. Mr. W. G. HOVEN, Kamerheer van Z. M. den Koning;
- Jace. H. C. VAN DER KUN, Lid der firma VAN DER KUN en VAN SCHELLE;
- Mr. J. A. MUISAERS, Lid van den Raad van State;
- Mr. J. J. ROCHUSSEN, grondeigenaar;
- Mr. A. J. VAN ROYEN, Oud-Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal;
- Jhr. L. J. B. VAN SASSE VAN IJSELT, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal;
- Mr. B. W. A. E. BARON SLOET TOT OLDFHUIS, Oud-Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal;
- Jhr. A. W. PEDING VAN BERKHOUT, Sekretaris der Maatschappij tot bevordering van landbouw en veeteelt in Zeeland;
- Baron K. G. W. VAN WASSENAER, Voorzitter der Geldersche Maatschappij van landbouw.

Administrateur, gedelegeerd voor Nederland:

de Heer Dr. J. W. CRAMER.

Sedert meer dan een vierde eeuw is het algemeen vermogen in buitengewone mate toegenomen. Tot den overloed van kapitalen, door de overwinsten der nijverheid veranlaast, staat overal een verbaasende ondernemingsgeest in verbinding. Deze beide elementen tot elkander te brengen en ze het een door het ander vruchtbaar te maken, dat is de taak, welke zich in onzer tijd eenige financiële instellingen reeds hebben voorgesteld. Uitstekende uitkomsten hebben hare pogingen bekroond, evenwel mag men in 't algemeen zeggen dat deze pogingen tot dusverre zich slechts bepaald hebben tot bijzondere en betrekkelijk enge kringen. Een financiële instelling die geroopt is om deze vruchtbare operatie algemeen te maken en middelen bezit, krachtig genoeg om zich overal te bewegen waar den nijverheidsgeest vooruitgang te bevorderen, dat is dus eene onderneming welke in wezenlijke behoeften voorziet en op welke men kan staat maken.

De **GENERALE BANK** ter bevordering van Landbouw en Openbare Werken is bestemd om in alle landen van Europa tot de oprichting van maatschappijen mede te werken, die het algemeen en openbaar nut op het oog hebben, van welken aard ook. Evenzeer zal zij zich toeleggen op de operatiën van grondkrediet en openbare werken, hetzij door zich, als tusschenpersoon, met de uitgifte der aandelen of de plaatsing van het kapitaal te belasten, hetzij door regtstreks en voor hare rekening eenige dier operatiën uit te voeren. Ter dien einde zal zij gebruik maken van den steun, haar door Plaatselijke Banker van grondkrediet te verlenen, tot wier vorming zij de behulpzame hand zal plaatsen en die haar zullen in staat stellen de zaken, waarmee zij zich belasten zal, grondig te onderzoeken en op de vruchtbaarste wijze te exploiteeren.

Het nominaal kapitaal der **GENERALE BANK** bedraagt 300 miljoen franken, verdeeld als volgt:
 1° 300,000 aandelen op naam van 500 fr. elk;
 2° 750,000 aandelen aan toonder, van 200 fr. elk.
 Op de aandelen op naam wordt tot 1° Januarij 1868 slechts 150 fr. per aandeel gestort. Zij deelen in de behaalde winst in verhouding tot hun nominaal kapitaal; de aandelen aan toonder deelen in de winst tot hun gestort kapitaal. Alleen de eersten geven regt tot het bijwonen van algemeene vergaderingen van deelhouders.
 De inschrijving heeft plaats in de verhouding van een aandeel aan toonder tegen een op naam. Op de aandelen aan toonder kan *onvoorwaardelijk* worden ingeschreven.

De stortingen op de ingeschrevene Aandeelen geschieden volgenderwijs:

Voor de Aandeelen op Naam:	
20 franken of f	9.40 bij de inschrijving;
30 " " "	14.10 den 28 Februarij;
50 " " "	23.50 den 15 April;
50 " " "	23.50 den 15 Julij 1865.
Voor de Aandeelen aan Toonder:	
20 franken of f	9.40 bij de inschrijving;
30 " " "	14.10 den 28 Februarij;
50 " " "	23.50 den 15 April;
100 " " "	47.00 den 15 Julij 1865.

Bij verlangde stortingen wordt eene korting toegestaan, berekend tegen 5 % s jaars.

De inschrijving is opengesteld tot 30 Januarij e. k. ten kantore van de **Administratie voor Nederland** der **GENERALE BANK**, Amsterdam, Singel, X 33, en bij haar Agenten in de provinciën. (5176)

AANBESTEDING.

Het R. K. Parochiaal Kerkbestuur van Naarden, in het Noord-Holland is voornemens op Woensdag 15 Februarij 1865, ten huize van J. ANDRIESEN, het Amsterdamsche Veehuis te Naarden, des voormiddags ten 11 ure, onder nadere approbatie bij enkele inschrijving aan te besteden:

Het Vergrooten van het Kerkgebouwen waarvan de bestekken van af den 26 Januarij zullen ter bezigt liggen.

Te Amsterdam in het Vooje, te Rotterdam bij de Wed. Schmitz van, te Hilversum bij de Wed. VAN VEENHOUT te Utrecht bij AMBROSUS en te Naarden bij J. ANDRIESEN, bij welke twee laatste tevens de teekeningen vast te liggen.

De bestekken zijn op franco aanvraag a f 0.75 te komen ter Boekhandel van Wed. J. R. VAN ROSSUM te Utrecht. De aanvraag in loco zal geschieden op den dag der aanbesteding, des morgens ten 10 ure, deelen Architect **VAN VOGELPOEL** te Utrecht, bij wien tevens nadere informatiën te bekomen zijn. (5174)

(5174) Bij de Uitgevers **JOSUE SWITZ** te Utrecht en **B. LENRING** te Amsterdam is van de pers gekomen een algemeen in den Boekhandel verkrijgbaar gesteld

HET PROTESTANTISME EENE SLAVERIJ DES GEESTES

DOOR

J. G. H. C. ESSINK,

R. K. Pr. en Pastoor te Oosterbeek.

In-12mo — VI en 162 Bladzijden — Prijs 65 Cent

R. C. Theologische Boekhandel van **PÉTIT & Co.** te Rijsenburg.

Ter perse:

OVERWEGINGEN

VAN DEN EERBIEDWAARDIGEN

LUDOVICUS DE PONTE

van de Sociëit van Jesus.
 Vertaald door

A. DUFFELS, R. C. Priester.

Het uitmuntende werk van den eerbiedwaardigen **LUDOVICUS DE PONTE**, oorspronkelijk in het Kastiliaans geschreven, werd spoedig in de meeste talen overgezet, terwijl in onze taal nog geene overzetting daarvan bestond. Allen, die de waarde dier schone overwegingen kenden, betreurden dit als een waar gemis.

Het werk is verdeeld in zes deelen. Het eerste bevat de groote waarheden van ons Geloof, als de dood, het oordeel enz., dienende om den mensch van zonde te zuiveren en een diepen afkeer daarvan in te boezemen. Het tweede behandelt de geheimen der menschowding, als kindschheid van Christus O. H. Het derde, de voornaamste gehe men van zijn openbaar leven, zijne wonderwerken en prediking. Het vierde, het lijden van den Verlosser. Het vijfde bevat de geheimen der verrijzenis en Hemelvaart van Christus O. H., de nederdaling van den H. Geest, van het leven der H. Maagd na de hemelvaart haars Zoons, van hare opneming ten hemel en van de wijze om haar te vereeren. Het zesde, de grootheden en volmaaktheden Gods, de natuurlijke en bovennatuurlijke weldaden die wij van Hem ontvangen.

Het werk wordt met eene nieuwe letter gedrukt, in gr. 12° form., elk deel zal van 20 tot 25 vel groot zijn en de intekenaren tot den ongekenden lagen prijs van 6 Cents per vel van 24 pag. berekend worden. Het eerste deel verschijnt primo Maart, wanneer de intekenening gesloten is en de prijs op 8 cents per vel wordt gebragt. Prospectussen zijn afom verkrijgbaar. (5175)

BOEKHANDEL: C. L. VAN LANGENHUYSEN:

Verkrijgbaar:

ACHT-DAAGSCHE GODSVRUCHT-OEFENINGEN

VOOR DEN VERJAARDAG

EENS

KATHOLIEKEN CHRISTENS,
 verzameld door
C. STOLK,
 Pastoor te Leidschendam.

Tweede Druk.

Deze uitmuntend praktische leidraad ter heiligmaking van de 8 dagen, die elks geboortedag voorafgaan, reeds in grooten getale verspreid, verschijnt hier in Tweeden Druk, 160 bladz. Prijs 50 Cent.

Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Eigenaar.